



# **EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMO SPRENDIMŲ APŽVALGA**

**(2014 m. rugpjūčio 1 d.-2014 m. spalio 31 d.)**

**Parengė Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo  
teisinės analizės ir informacijos departamentas**

**Svarbi pastaba:** Prieš supažindindami su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisinės analizės ir informacijos departamento parengta Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. rugpjūčio 1 d.-2014 m. spalio 31 d. praktikos apžvalga, jos autoriai nori atkreipti skaitytojų dėmesį į tai, kad šiame dokumente yra pateikiamos neoficialios Europos Žmogaus Teisių Teismo procesinių sprendimų santraukos, kurios Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nesaisto. Šis dokumentas yra tik informacinio pobūdžio. Taip pat norime atkreipti dėmesį į tai, kad pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį „Kolegijos sprendimas tampa galutiniu: a) šalims paskelbus, kad jos neprašo perduoti bylos svarstyti Didžiajai Kolegijai; ar b) praėjus trimis mėnesiams nuo sprendimo datos, jei nebuvo prašymo perduoti bylą svarstyti Didžiajai Kolegijai; ar c) Didžiosios Kolegijos teisėjų komisijai atmetus prašymą pagal 43 straipsnį.“ Pagal to paties straipsnio 1 dalį Didžiosios Kolegijos sprendimas yra galutinis. Apžvalgoje pateikta informacija dėl prašymų perduoti bylą svarstyti Didžiajai Kolegijai atnaujinta 2015 m. sausio 24 d.

Atsižvelgiant į tai, kad oficialius ir nesutrumpintus sprendimų tekstus galite rasti Europos Žmogaus Teisių Teismo interneto svetainėje [www.echr.coe.int](http://www.echr.coe.int), Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už atliktą vertimą ir parengtos santraukos išsamumą.

Apžvalgoje naudojami pagrindiniai sutrumpinimai:

**EŽTT, Europos Teismas, Teismas** – Europos Žmogaus Teisių Teismas

**Konvencija** – Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

**EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMO SPRENDIMŲ APŽVALGA**  
(2014 m. rugpjūčio 1 d. – 2014 m. spalio 31 d.)

<b>I. KANKINIMO UŽDRAUDIMAS (KONVENCIJOS 3 STR.)</b> .....	<b>5</b>
Dėl elektrošoko ginklų panaudojimo per policijos reidą įmonės biure .....	5
<b>II. TEISĖ Į PRIVATAUS IR ŠEIMOS GYVENIMO GERBIMĄ (KONVENCIJOS 8 STR.)</b> .....	<b>5</b>
Dėl atsisakymo išduoti leidimą gyventi valstybėje, nepaisant išimtinių aplinkybių egzistavimo... 5	
Dėl atsisakymo perkelti kalinį arčiau namų, kad jį galėtų aplankyti jo senyvo amžiaus motina .... 7	
<b>III. SAVIRAIŠKOS LAISVĖ (KONVENCIJOS 10 STR.)</b> .....	<b>7</b>
Dėl skirtingų standartų, taikomų žurnalistams ir kitiems asmenims, sprendžiant dėl saviraiškos laisvės ribų..... 7	
Dėl žurnalisto atleidimo iš darbo už tai, kad jis publikavo knygą, kurioje kritikavo savo darbdavį, taip pažeisdamas sutarties sąlygą dėl konfidencialumo ..... 9	
<b>IV. SUSIRINKIMŲ IR ASOCIACIJOS LAISVĖ (KONVENCIJOS 11 STR.)</b> .....	<b>9</b>
Dėl draudimo ginkluotųjų pajėgų nariams dalyvauti profesinių asociacijų veikloje .....	10
<b>V. DISKRIMINACIJOS UŽDRAUDIMAS (14 STRAIPSNIS)</b> .....	<b>11</b>
Dėl draudimo buvusiam politinės policijos kolaborantui eiti pareigas valstybės tarnyboje .....	11
<b>VI. PIKTNAUDŽIAVIMAS INDIVIDUALIOS PETICIJOS TEISE</b> .....	<b>12</b>
<b>(35 STRAIPSNIO 3 DALIES A PUNKTAS)</b> .....	<b>12</b>
Dėl piktnaudžiavimo teise paduoti skundą.....	12
<b>VII. NUOSAVYBĖS APSAUGA (1 PROTOKOLO 1 STRAIPSNIS)</b> .....	<b>13</b>
Dėl įpareigojimo įmonei perleisti žvejybos vietą valstybės institucijai be kompensacijos ir mokėti nuomos kainą, jei ji toliau būtų valdoma neteisėtai .....	13
<b>VIII. TEISĖ Į LAISVUS RINKIMUS (1 PROTOKOLO 3 STRAIPSNIS)</b> .....	<b>14</b>
Dėl specialių balsavimo vietų naudojimo kariuomenei balsuoti tokiomis aplinkybėmis, kai to neleidžia nacionalinė teisė .....	15

<b>IX. DRAUDIMAS KOLEKTYVIAI IŠSIŪSTI UŽSIENIEČIUS (4 PROTOKOLO 4 STRAIPSNIS)</b> .....	<b>16</b>
Dėl automatinio kolektyvinio išsiuntimo iš Graikijos .....	16

## I. KANKINIMO UŽDRAUDIMAS (Konvencijos 3 str.)

### Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. rugsėjo 30 d. sprendimas byloje *Anzhelo Georgiev ir kiti prieš Bulgariją* (pareiškimo Nr. 51284/09, svarbos lygis – 2)

*Dėl elektrošoko ginklų panaudojimo per policijos reidą įmonės biure*

#### Faktinės aplinkybės

Kaukėti policijos pareigūnai įsiveržė į biurą, kur dirbo pareiškėjai. Operacijos metu jie panaudojo elektrošoko ginklų kontakto režimu, tariamai tam, kad palaužtų pareiškėjų pasipriešinimą ir užkirstų jiems kelią sunaikinti įrodymus. Dėl to kai kurie pareiškėjai patyrė nudegimus. Preliminarus tyrimas dėl pareiškėjų skundų baigėsi kariuomenės prokuroro sprendimu nepradėti baudžiamojo proceso prieš pareigūnus.

#### Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Elektrošoko iškrovos, taikomos kontakto režimu, sukelia intensyvių skausmą ir laikiną nepajėgumą. Bulgarijos teisėje tuo metu nebuvo numatyta jokių specifinių nuostatų dėl galimybės policijai naudoti elektrošoko ginklus, be to, policijos pareigūnai nebuvo apmokyti juos naudoti. Teismas pažymėjo, kad Kankinimo prevencijos komitetas savo 20-ame bendrajame pranešime išreiškė stiprų susirūpinimą dėl elektrošoko ginklų naudojimo kontakto režimu. Tinkamai apmokyti teisėtvarkos pareigūnai turėjo daugelį kitų kontrolės priemonių, prieinamų jiems, kai jie buvo rankos atstumu nuo asmens, kuris turėjo būti sustabdytas.

Turint omenyje tai, kad preliminarus tyrimo metu nebuvo nustatytos detalios incidento aplinkybės ir pilnai neatsižvelgta į tokio stiprumo ir pobūdžio jėgos naudojimą, Vyriausybė nepaneigė pareiškėjų įvykių versijos ir nenurodė įtikinančių argumentų, pateisinančių tokį jėgos panaudojimo laipsnį. Taigi buvo tiek materialaus, tiek procedūrinio 3 straipsnio aspektų pažeidimas.

Išvada: pažeidimai (vienbalsiai).

41 straipsnis: 2 500 eurų neturtinės žalos atlyginimas kiekvienam pareiškėjui, kurio skundas buvo priimtas.

## II. TEISĖ Į PRIVATAUS IR ŠEIMOS GYVENIMO GERBIMĄ (Konvencijos 8 str.)

### Europos Žmogaus Teisių Teismo didžiosios kolegijos 2014 m. spalio 3 d. sprendimas byloje *Jeunesse prieš Nyderlandus* (pareiškimo Nr. 12738/10, svarbos lygis – 1)

*Dėl atsisakymo išduoti leidimą gyventi valstybėje, nepaisant išimtinių aplinkybių egzistavimo*

#### Faktinės aplinkybės

Pareiškėja, Meriam Margriet Jeunesse, yra Surinamo pilietė, gyvenanti Hagoje. Jeunesse atvyko į Nyderlandus 1997 m. su turistine viza ir liko ten gyventi pasibaigus vizos galiojimo laikui. 1999 m. ji susituokė su natūralizuotu Surinamo kilmės Nyderlandų piliečiu W., kuris, kaip ir ji, visada gyveno Suriname ir su kuriuo ji nuo 1989 m. gyveno toje valstybėje, jiems ten susipažinus 1987 m.

1991 m. W. atkeliavo iš Surinamo į Nyderlandus. Jam vėliau buvo suteikta Nyderlandų pilietybė, dėl ko buvo panaikinta jo Surinamo pilietybė. 1997 m. kovo 4 d. po to, kai penki prašymai buvo atmesti, pareiškėjos šeštasis prašymas Nyderlandams išduoti trumpalaikę vizą giminaičių lankymui buvo tenkintas. Jeunesse atvyko į Nyderlandus 1997 m. kovo 12 d. ir negrižo į Surinamą, kai jos vizos galiojimo laikas pasibaigė po 45 dienų. Iki šiol ji gyvena Nyderlanduose, iš pradžių – Roterdame, o nuo 1998 m. – Hagoje. Jeunesse ir W. kartu turi tris vaikus. Vaikai yra Nyderlandų piliečiai, kaip ir jų tėvas. Nuo 1997 m. iki 2010 m. Jeunesse penkis kartus pateikė prašymus išduoti jai leidimą gyventi šalyje. Jos paskutiniai trys prašymai buvo atmesti, kadangi ji neturėjo laikinos gyvenimo vizos, išduotos Nyderlandų ambasados Suriname. Kadangi nepateikė atsakymo į šaukimą prisistatyti užsieniečių policijai, ji buvo sulaikyta užsieniečių centre 2010 m. balandį, numatant ją deportuoti. 2010 m. rugpjūtį ji buvo paleista, kadangi laukėsi trečiojo vaiko, kuris gimė 2010 m. lapkritį.

Jeunesse skundėsi *inter alia* dėl to, kad nesuteikimas jai leidimo gyventi Nyderlanduose pažeidė jos teises pagal Konvencijos 8 straipsnį.

### **Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga**

Teismas pakartojė savo nusistovėjusią praktiką, kad tais atvejais, kai šeima buvo sukurta tuo metu, kai susiję asmenys žinojo, kad vieno iš jų imigracinė padėtis buvo tokia, kad šeimos gyvenimo tęsimas valstybėje nuo pradžių bus rizikingas, tik išimtinėmis aplinkybėmis šeimos nario, kuris yra ne pilietis, išsiuntimas iš valstybės sudarys 8 straipsnio pažeidimą. Teismas tada nagrinėjo, ar buvo tokių išimtinių aplinkybių Jeunesse atveju. Teismas pažymėjo, kad Jeunesse situacija Nyderlanduose buvo neteisėta, kadangi ji liko baigus galioti jos 1997 m. turistinei vizai. Po daugelio nesėkmingų pastangų įteisinti savo gyvenimą Nyderlanduose, ji žinojo, dar prieš pradėdant šeimos gyvenimą Nyderlanduose, apie savo situacijos rizikingumą.

Vis dėlto Teismas pažymėjo, kad išskyrus Jeunesse visi jos šeimos nariai buvo Nyderlandų piliečiai, turintys teisę į šeimos gyvenimą vienas su kitu Nyderlanduose. Jis taip pat atsižvelgė į tai, kad Jeunesse situacija buvo nepalyginama su kitų potencialių imigrantų, kadangi ji gimė Nyderlandų piliete, tačiau šią pilietybę prarado ne savo noru 1975 m., kai Surinamas tapo nepriklausomas pagal 1975 m. lapkričio 25 d. sutartį tarp Nyderlandų Karalystės ir Surinamo Respublikos.

Teismas taip pat atsižvelgė į tai, kad nors Jeunesse neįvykdė pareigos išvykti iš Nyderlandų, jos buvimas ten buvo toleruojamas 16 metų, per kuriuos valstybės institucijos galėjo ją išsiųsti. Jos adresas, nesikeitęs paskutinius 15 metų, visada buvo žinomas valstybės institucijoms. Toks ilgas laikotarpis sudarė jai galimybę sukurti ir išvystyti stiprius šeimos, socialinius ir kultūrinius ryšius Nyderlanduose. Teismas taip pat pažymėjo, kad Jeunesse nebuvo nusikaltusi ir kad persikėlimas į Surinamą būtų sunkus išbandymas visai šeimai.

Galiausiai Teismas svarstė klausimą, ar buvo pakankamai atsižvelgta į Jeunesse vaikų geriausius interesus sprendžiant dėl jų motinos išsiuntimo iš Nyderlandų. Teismas nustatė, kad nacionalinės institucijos, priėmusios sprendimą, nepakankamai atsižvelgė į įtaką vaikams, kurią turėtų sprendimas nesuteikti leidimo gyventi jų motinai, ir kad šios institucijos neatsižvelgė ir neįvertino įrodymų dėl nesuteikimo Jeunesse leidimo gyventi Nyderlanduose praktiškumo, įvykdomumo ir proporcingumo.

Žvelgdamas į šiuos elementus bendrai, Teismas padarė išvadą, kad Jeunesse atveju aplinkybės iš tikrųjų buvo išimtinės. Todėl nacionalinės institucijos nenustatė tinkamos pusiausvyros tarp asmeninių Jeunesse ir jos šeimos interesų išsaugoti šeimos gyvenimą Nyderlanduose ir viešosios tvarkos intereso Vyriausybei kontroliuoti imigraciją. Taigi konstatuotas 8 straipsnio pažeidimas.

41 straipsnis: Pareiškėja prašė 1 714 eurų neturtinės žalos atlyginimo ir teismas jį priteisė.

## Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. spalio 23 d. sprendimas byloje

*Vintman prieš Ukrainą*

(pareiškimo Nr. 28403/05, svarbos lygis – 2)

*Dėl atsisakymo perkelti kalinį arčiau namų, kad jį galėtų aplankyti jo senyvo amžiaus motina*

### Faktinės aplinkybės

Savo skunde Europos Teismui pareiškėjas skundėsi, kad jis buvo priverstas atlikti kalėjimo bausmę toli nuo namų, ir dėl to jo senyvo amžiaus motina, kuri buvo prastos sveikatos, negalėjo jo aplankyti daugiau nei 10 metų. EŽTT sprendimo priėmimo metu pareiškėjas atliko bausmę apie 700 km nuo namų, 12–16 valandų kelio atstumu. Kalėjimo administracija pakartotinai atmetė jo prašymus perkelti, argumentuodami vietos trūkumu, o pastaruoju metu – ir pareiškėjo elgesiu.

### Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Pareiškėjo neperkėlimas į kalėjimą arčiau namų neleido jam palaikyti kokį nors asmeninį kontaktą su savo motina ir dėl to prilygo jo teisės į šeimos gyvenimo gerbimą pagal 8 straipsnį ribojimui. Teismas buvo pasiruošęs sutikti, kad ribojimas buvo pagal įstatymą ir siekė teisėtų tikslų – neperpildyti kalėjimo ir palaikyti jame tvarką. Tačiau ribojimas buvo neproporcingas. Nors valstybės pareigūnai rėmėsi laisvų vietų trūkumu, tačiau jie nenurodė jokių detalių ir nebuvo jokių įrodymų, kad jie iš tikrųjų svarstė perkelti jį į bet kurį iš daugelio rajonų, arčiau jo namų. Iš tikrųjų tas rajonas, į kurį pareiškėjas buvo perkeltas 2009 m. gruodį, buvo vienas tolimiausių nuo jo namų. Dėl pareiškėjo elgesio, nebuvo daromas joks skirtumas tarp jo prašymų sušvelninti jam taikomą kalėjimo režimą ir prašymų perkelti jį į kitą to paties saugumo lygio kalėjimą arčiau namų. Bet kuriuo atveju klausimas dėl jo elgesio buvo pirmą kartą iškeltas 2010 m. balandį, o pareiškėjas prašė jį perkelti nuo 2001 m. gruodžio. Galiausiai, valstybės institucija neginčijo, kad pareiškėjo senyva ir silpna motina fiziškai negalėjo atvykti pas jį į rajoną, kuriame jis buvo įkalintas. Faktas, kad pareiškėjo asmeninė situacija ir jo interesas išlaikyti savo šeimos ryšius niekada nebuvo įvertintas ir nenurodytos jokios susijusios ir pakankamos priežastys ginčijamam ribojimui.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).

Teismas vienbalsiai nustatė 8 straipsnio, siejant su 13 straipsniu, pažeidimą dėl veiksmingos teisinės gynybos priemonės nebuvimo dėl pareiškėjo neperkėlimo į kalėjimą arčiau jo namų ir 8 straipsnio pažeidimą atskirai dėl jo susirašinėjimo stebėjimo.

41 straipsnis: 12 000 eurų neturtinės žalos atlyginimas.

### III. SAVIRAIŠKOS LAISVĖ (Konvencijos 10 str.)

## Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. spalio 3 d. sprendimas byloje

*Braun prieš Lenkiją*

(pareiškimo Nr. 30162/10, svarbos lygis – 1)

*Dėl skirtingų standartų, taikomų žurnalistams ir kitiems asmenims, sprendžiant dėl saviraiškos laisvės ribų*

### Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas, Grzegorz Michal Braun, yra Lenkijos pilietis, gimęs 1967 m., ir gyvena Vroclave (Lenkijoje). Jis yra filmų režisierius, istorikas ir straipsnių autorius. Radijo debatuose apie liustraciją, vykusiuose 2007 m. balandį, Braun paminėjo gerai žinomą profesorių kaip slaptos

politinės policijos informatorių komunistų partijos valdymo metu. Tenkindamas civilinį ieškinį, pateiktą šio profesoriaus, rajono teismas 2008 m. liepą įsakė Braun sumokėti baudą ir publikuoti atsiprašymą dėl to, kad buvo pakenkta profesoriaus reputacijai. Teismas pažymėjo, kad profesoriaus universitete buvo sudaryta speciali komisija spręsti problemai dėl slapto akademikų sekimo, ir ši komisija tikrino profesorius, tačiau negalėjo priėti jokių vienareikšmiškų išvadų. Nors užrašai iš Nacionalinio atminimo instituto rodė, kad egzistavo slaptosios tarnybos byla apie profesorius, tačiau šios bylos nebebuvo įmanoma surasti. Teismas padarė išvadą, kad negalėjo būti įrodyta, jog jis tyčia ir slapta bendradarbiavo su režimu Lenkijos įstatymo dėl liustracijos prasme. Todėl nustatyta, kad Braun teiginys buvo neatitinkantis tiesos. Braun apeliacinis skundas buvo galiausiai atmestas Aukščiausiojo Teismo, tačiau įpareigojimas publikuoti atsiprašymą, iš pradžių skirtas daugeliui žiniasklaidos priemonių, buvo apribotas iki vieno dienraščio ir vienos radijo stoties. Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad nors žurnalistas, pranešantis apie viešojo intereso problemą, negali būti įpareigojamas – pagal jo praktiką – įrodyti kiekvieno teiginio teisingumo, Braun negali būti laikomas žurnalistu, o jo teiginys buvo privataus pobūdžio.

Renddamasis 10 straipsniu, Braun skundėsi, kad Lenkijos teismų sprendimai pažeidė jo teisę į saviraiškos laisvę, teigdamas, kad jis buvo aktyvus kaip žurnalistas daugelį metų ir kad radijo debatai, kuriuose jis dalyvavo, buvo susiję su svarbiu dalyku dėl viešos asmenybės.

### **Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga**

Buvo neginčijama, kad procesas prieš Braun apribojo jo teisę į saviraiškos laisvę, kad šis ribojimas buvo nustatytas įstatyme ir siekė teisėto tikslo 10 straipsnio prasme, o būtent apsaugoti „kitų asmenų reputaciją ar teises“.

Dėl klausimo, ar šis ribojimas buvo būtinas, Teismas pažymėjo, kad Braun apkaltino profesorius, ir tai buvo jo reputacijos puolimas. Vis dėlto, susidūrę su užduotimi rasti pusiausvyrą tarp Braun teisės į saviraiškos laisvę ir profesoriaus teisės į jo reputacijos gerbimą, Lenkijos teismai padarė skirtumą tarp standartų, taikomų žurnalistams ir standartų, taikomų kitiems viešos diskusijos dalyviams. Pagal Lenkijos Aukščiausiojo Teismo praktiką, kruopštumo ir geros valios standartas buvo taikomas tik žurnalistams, o iš kitų, kaip Braun, buvo reikalaujama įrodyti jo teiginių teisingumą. Kadangi jis negalėjo įrodyti savo teiginio teisingumo, teismai padarė išvadą, kad jis pažeidė profesoriaus asmens teises. Priešingai nei nustatė Lenkijos teismai, Braun teigė, kad jis iš tikrųjų buvo aktyvus kaip žurnalistas daugelį metų. Vis dėlto Europos Žmogaus Teisių Teismui, nagrinėjančiam skundą pagal 10 straipsnį, nebuvo itin svarbu, ar jis buvo žurnalistas pagal Lenkijos teisę, ar nebuvo. Taip pat ne jo užduotis nuspręsti, ar Braun rėmėsi pakankamai tikslia ir patikima informacija, ir ar egzistuojantys faktai pateisino jo rimtus teiginius. Svarbu buvo tai, kad Braun dalyvavo viešoje diskusijoje apie svarbią problemą. Kaip buvo pripažinta Lenkijos teismų, jis buvo specialistas liustracijos klausimu ir buvo pakviestas dalyvauti radijo laidoje apie šią problemą. Todėl Teismas negalėjo priimti požiūrio, pagal kurį iš Braun buvo reikalaujama įrodyti jo teiginių teisingumą ir dėl to įgyvendinti aukštesnį standartą vien tuo pagrindu, kad pagal nacionalinę teisę jis nebuvo laikomas žurnalistu. Taigi priežastys, kuriomis rėmėsi Lenkijos teismai, negali būti laikomos susijusiomis ir pakankamomis pagal Konvenciją. Padarytas Konvencijos 10 straipsnio pažeidimas.

41 straipsnis: 3 000 eurų neturtinės žalos atlyginimas ir 3 000 eurų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas.



**Matúz prieš Vengriją**  
**(pareiškimo Nr. 73571/10, svarbos lygis – 2)**

*Dėl žurnalisto atleidimo iš darbo už tai, kad jis publikavo knygą, kurioje kritikavo savo darbdavį, taip pažeisdamas sutarties sąlygą dėl konfidencialumo*

**Faktinės aplinkybės**

Pareiškėjas yra vengrų žurnalistas, dirbęs valstybinės televizijos įmonėje. 2004 m. jis buvo atleistas iš darbo už tai, kad pažeidė sutarties sąlygą dėl konfidencialumo dėl to, kad publikavo knygą apie įmonės direktoriaus tariamą cenzūrą. Pareiškėjas apskundė atleidimą nacionaliniuose teismuose, tačiau nesėkmingai.

**Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga**

Pareiškėjo atleidimas sudaro jo teisės pagal 10 straipsnį ribojimą, kadangi šį sprendimą lėmė tik jo knygos publikavimas, jo profesiniai gebėjimai nagrinėjami nebuvo. Knyga iš esmės buvo susijusi su viešojo intereso dalyku ir jokia trečioji šalis dėl to nesiskundė. Atsižvelgiant į žurnalistų vaidmenį demokratinėje visuomenėje ir į jų pareigą skatinti viešas diskusijas ir prisidėti prie jų, konfidencialumo suvaržymai ir diskretiškumo pareiga negali būti jiems taikoma vienoda apimtimi, kadangi jų atliekamos funkcijos prigimtis yra skleisti informaciją ir idėjas. Be to, konkrečiu pareiškėjo atveju, jo lojalumo ir susilaikymo pareiga turi būti pasverta prieš televizijos įmonės, kurioje jis dirbo, viešą pobūdį. Šiuo atžvilgiu vietos institucijos turėjo skirti itin didelį dėmesį viešajam interesui, susijusiam su pareiškėjo elgesiu. Be to, nors pareiškėjo pavišintų dokumentų autentiškumas niekada nebuvo ginčijamas, kai kurie jo teiginiai prilygo vertinimui (angl. *value judgment*), kurio teisingumas negali būti patikrintas įrodymais. Nors dokumentų paviešinimas pareiškėjo knygoje buvo konfidencialumo pažeidimas, jų turinys jau buvo prieinamas visuomenei internete prieš išleidžiant knygą.

Dėl pareiškėjo motyvų, o būtent, atkreipti visuomenės dėmesį į cenzūrą valstybinėje televizijoje, jo gera valia niekada nebuvo kvestionuojama nacionaliniame procese. Be to, knyga buvo išleista tik po to, kai pareiškėjas nesėkmingai bandė skųstis dėl tariamos cenzūros savo darbdaviui. Be to, jam skirta sankcija – skubus darbo sutarties nutraukimas – buvo gana sunki. Galiausiai, nacionaliniai teismai nusprendė pareiškėjo nenaudai vien tik tuo pagrindu, kad knygos publikavimas pažeidė jo sutartinius įsipareigojimus, nesvarstydami jo argumento, kad jis įgyvendino savo saviraiškos laisvę dėl viešojo intereso. Taigi nacionaliniai teismai neišnagrinėjo, ar ir kaip pareiškėjo knygos turinys ir jos išleidimo kontekstas galėjo paveikti leidžiamą jo saviraiškos laisvės ribojimo apimtį. Taigi pareiškėjo saviraiškos laisvės ribojimas nebuvo „būtinasis demokratinėje visuomenėje“.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: 5 000 eurų neturtinės žalos atlyginimas.

**IV. SUSIRINKIMŲ IR ASOCIACIJOS LAISVĖ (Konvencijos 11 str.)**

**Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. spalio 2 d. sprendimas byloje**  
***Mately, Adefdromil prieš Prancūziją***  
**(pareiškimo Nr. 10609/10, 32191/09, svarbos lygis – 2)**

*Dėl draudimo ginkluotųjų pajėgų nariams dalyvauti profesinių asociacijų veikloje*

**Faktinės aplinkybės**

Pareiškėjas *Mately* byloje yra pareigūnas žandarmerijoje. 2008 m. kovą jis įkūrė asociaciją, kurios pagrindinis tikslas, pasak asociacijos memorandumo, buvo „ginti žandarų turtinius ir kitus interesus“. Nacionalinės žandarmerijos generalinis direktorius buvo informuotas apie tai, kad asociacija buvo įkurta. 2008 m. gegužę jis įsakė pareiškėjui ir kitiems tarnaujantiems žandarams, kurie buvo asociacijos nariai, nedelsiant iš jos atsistatydinti, kadangi jis manė, kad ji buvo panaši į profesinę sąjungą. Dar prieš gaudamas įsakymą pareiškėjas nurodė, kad asociacija nori pakeisti savo memorandumą, kad pašalintų bet kokį dviprasmiškumą dėl jos narių karinių prievolių. Po kelių dienų jis atsistatydino iš asociacijos. Visi jo skundai buvo atmesti.

Pareiškėjas *Adefdromil* byloje yra asociacija, įkurta 2001 m. dviejų pareigūnų su statutiniu tikslu „analizuoti ir ginti kariuomenės personalo kolektyvines ar individualias teises ir turtinius, profesinius ir neturtinius interesus“. Nei Respublikos Prezidentas (ginkluotųjų pajėgų vadas), nei Ministras Pirmininkas neregavo į jos įkūrimą, nepaisant to, kad buvo informuoti.

2002 m. lapkritį, atkreipdamas dėmesį į asociacijos profsajunginius tikslus, Gynybos ministerijos pagrindinis asmeninis sekretorius informavo dirbantį kariuomenės personalą, kad prisijungti prie asociacijos yra tarnybinis nusižengimas ir kad asmenys, jau esantys asociacijos nariais, privalo atsistatydinti. Dėl to asociacija prarado daugelį vadovujančių narių. Asociacija nurodė, kad negalėjo teismine tvarka apskusti priemonės, kurios pasekmė buvo atsistatydinimai. Ji taip pat pateikė daugelį skundų *Conseil d'État*, kad teismine tvarka būtų peržiūrėti trys dekretai, išleisti Gynybos ministerijos, kurie, jos teigimu, pažeidė bendrus teisės aktus dėl tarnybos personalo ir lygybės principą. *Conseil d'État* konstatavo, kad asociacija neturi teisės pateikti teismui prašymą panaikinti dekretus, kadangi tai prieštarauja taisyklėms, draudžiančioms tarnybos personalui prisijungti prie grupių, kurios sukurtos tam, kad gintų tarnybos personalo profesinius interesus.

**Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga**

11 straipsnis: Ginčijamos priemonės prilygo teisės kurti profesines sąjungas ir prie jų prisijungti ribojimui. Jos buvo numatytos Gynybos kodekse ir turėjo teisėtą tikslą saugoti tvarką ir discipliną, būtiną ginkluotose pajėgose, kurios dalis buvo žandarmerija.

Gynybos kodekso atitinkamose nuostatose buvo įtvirtintas visiškas draudimas kariuomenės personalui prisijungti prie bet kokios profesinės sąjungos. Nei profesinių sąjungų, įkurtų ginkluotųjų pajėgų narių, toleravimas, nei specialių organizacijų ir procedūrų, skirtų ginti jų interesus, sukūrimas, negali būti kariuomenės tarnautojų teisės kurti profesines sąjungas ir prie jų prisijungti pripažinimo pakaitalas.

Nors profesinių sąjungų veikla turėtų būti pritaikyta, atsižvelgiant į ginkluotųjų pajėgų misijos specifinę prigimtį, tokia veikla vis dėlto savo tikslu iškelia į šviesą susirūpinimus dėl sprendimų, kurie daro įtaką turtiniams ir kitiems kariuomenės personalo interesams. Taigi, nors ribojimai, netgi žymūs, gali būti nustatyti profesinės asociacijos veiklos formai ir išraiškai, taip pat ir kariuomenės personalui, kuris prie jos prisijungia, tokie ribojimai negali atimti iš tarnybos personalo ir jų profesinės sąjungos bendros asociacijos teisės ginti savo profesinius ir neturtinius interesus.

Neatsižvelgdamos į Matelly požiūrį ir norą laikytis savo įsipareigojimų, ir iš principo drausdamos pareiškėjai asociacijai pateikti skundą teismui dėl jos nurodyto tikslo profsąjunginio pobūdžio, konkrečiai nenurodydamos individualių ribojimų, kurie reikalingi dėl kariuomenės specifinio vaidmens, vietos institucijos paneigė asociacijos laisvės pačią esmę. Tad jos nesilaikė savo pareigos nustatyti teisingą pusiausvyrą tarp susijusių konkuruojančių interesų. Nors kariuomenės personalo asociacijos laisvė gali būti teisėtai ribojama, visiškas draudimas kurti profesinę sąjungą ar prie jos prisijungti pažeidė tos laisvės pačią esmę ir kaip toks yra draudžiamas Konvencijos.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: nei vienoje iš bylų nepateiktas prašymas atlyginti žalą.

## **V. DISKRIMINACIJOS UŽDRAUDIMAS (14 straipsnis)**

### **Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. spalio 21 d. sprendimas byloje *Naidin prieš Rumuniją* (pareiškimo Nr. 38162/07, svarbos lygis – 2)**

*Dėl draudimo buvusiam politinės policijos kolaborantui eiti pareigas valstybės tarnyboje*

#### **Faktinės aplinkybės**

Tarp 1990 m. ir 1991 m. pareiškėjas buvo prefekto pavaduotojas. Vėliau jis buvo išrinktas ir perrinktas Parlamento nariu ir dirbo Parlamento nariu tris kadencijas iki 2004 m. 2000 m., kai pareiškėjas buvo kandidatas rinkimuose į Atstovų rūmus trečią kartą, Nacionalinė taryba buvusios politinės policijos archyvų studijoms (toliau – CNSAS), įvykdė patikrinimus dėl pareiškėjo praeities savo iniciatyva ir padarė išvadą, kad jis bendradarbiavo su politine policija tarp 1971 m. ir 1974 m., teikdamas informaciją apie kai kuriuos savo kolegas, kuriuos jis laikė įtartinais. Pareiškėjas ginčijo CNSAS pateiktą jo veiksmų praeityje interpretaciją Apeliaciniame teisme. Jo skundas buvo atmestas tuo pagrindu, kad jis iš tikrųjų bendradarbiavo su politine policija, ir kad nebuvo būtina akcentuoti tai, kokias realias pasekmes jo veiksmai galėjo turėti atitinkamiems asmenims. 2003 m. buvo padarytas įstatymo pakeitimas, dėl kurio buvo uždrausta asmenims, bendradarbiavusiems su politine policija, dirbti valstybės tarnyboje. 2004 m., baigiantis jo kaip Parlamento nario kadencijai, pareiškėjas pateikė prašymą toliau dirbti valstybės tarnyboje. Jo prašymas buvo atmestas.

#### **Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga**

14 straipsnis, skaitant kartu su 8 straipsniu: iš principo valstybės turi teisėtą interesą reguliuoti darbo valstybės tarnyboje sąlygas. Demokratinė valstybė turi teisę reikalauti, kad valstybės tarnautojai rodytų lojalumą konstituciniams principams, ant kurių ši valstybė yra pastatyta. Šiuo atveju privalo būti atsižvelgta į Rumunijos situaciją esant komunistiniam režimui, taip pat į faktą, kad siekiant išvengti praeities pasikartojimo, valstybė privalo būti pastatyta ant sugebančios save apsiginti demokratijos pamatų. Taigi, skirtingas elgesys su pareiškėju siekė teisėto tikslo ginti nacionalinį saugumą, visuomenės saugumą ir kitų asmenų teises ir laisves. Dėl draudimo absoliutaus pobūdžio Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo karjeros perspektyvos buvo sustabdytos tik valstybės tarnyboje. Valstybės tarnautojai, ypač užimantys pareigas, kuriose reikia didelio atsakingumo, kaip kad pareigos, kuriose pareiškėjas norėjo toliau dirbti, turi savo rankose valstybės suverenios galios dalį. Tad pareiškėjui skirtas draudimas nebuvo neproporcingas siekiamam teisėtam tikslui užtikrinti asmenų, atsakingų už viešojo intereso saugojimą, lojalumą.

Be to, nebuvo taikomi jokie ribojimai pareiškėjo įsidarbinimo galimybėms privačiame sektoriuje, netgi įmonėse, kurios potencialiai reikšmingos valstybės ekonominiams, politiniams ir su saugumu susijusiems interesams, ar kitose viešojo sektoriaus srityse, nesusijusiose su viešųjų įgaliojimų įgyvendinimu.

Galiausiai, dėl tariamo neatsižvelgimo į pareiškėjo veiksmų pobūdį ir pasekmes, šie aspektai buvo išnagrinėti rungtyniavimu pagrįstame procese Apeliaciniame teisme. Kadangi tai buvo faktinės aplinkybės, kurios aiškiai pateko į valstybės veikimo laisvės sritį, Teismas negali kvestionuoti nacionalinių teismų padarytų išvadų.

Išvada: nėra pažeidimo (vienbalsiai).

## **VI. PIKTNAUDŽIAVIMAS INDIVIDUALIOS PETICIJOS TEISE (35 straipsnio 3 dalies a punktas)**

### **Europos Žmogaus Teisių Teismo didžiosios kolegijos 2014 m. rugsėjo 30 d. sprendimas byloje *Gross prieš Šveicariją* (pareiškimo Nr. 67810/10, svarbos lygis – ypatingos svarbos)**

*Dėl piktnaudžiavimo teise paduoti skundą*

#### **Faktinės aplinkybės**

Daugelį metų pareiškėja reikė norą pabaigti gyvenimą, kadangi su metais ji tapo vis silpnesnė ir nenorėjo toliau kęsti savo fizinių ir protinių galių menkėjimo. Ji nusprendė baigti gyvenimą suvartojusi mirtiną natrio pentobarbitalio dozę. Kai ji susidūrė su sunkumais siekdama gauti receptą šiai medžiagai, ji pateikė skundą Europos Teismui 2010 m.

2013 m. gegužę Teismo kolegija nusprendė, kad padarytas Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas. Byla buvo perduota didžiajai kolegijai. Teismas nebuvo informuotas apie pareiškėjos mirtį iki 2014 m. sausio mėn., kai Vyriausybė pranešė, kad ruošiantis duoti rašytinius parodymus, buvo pasiteirauta apie pareiškėjos situaciją ir buvo sužinota apie pareiškėjos mirtį ir jos aplinkybes. 2011 m. spalį pareiškėja gavo receptą iš daktaro mirtinai natrio pentobarbitalio dozei ir baigė gyvenimą išgėrusi paskirtą medžiagą 2011 m. lapkričio 10 d. Remiantis 2011 m. lapkričio 14 d. policijos pranešimu, jokie mirusiosios artimieji negalėjo būti nustatyti. Pranešime buvo konstatuota, kad pareiškėja nusižudė ir kad joks trečiasis asmuo šiame kontekste negali būti laikomas kaltu.

#### **Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga**

35 straipsnio 3 dalies a punktas. Skundas gali būti atmestas dėl to, kad pareiškėjas piktnaudžiauja individualaus skundo teise jei, be kitų priežasčių, jis žinomai paremtas neteisingais faktais. Neišsamios ir dėl to klaidinančios informacijos pateikimas taip pat gali prilygti piktnaudžiavimui teise pateikti skundą, ypač jei atitinkama informacija yra susijusi su bylos esme ir pareiškėjas nepateikia pakankamo paaiškinimo dėl atitinkamos informacijos nepateikimo. Tas pats taikytina ir tuo atveju, jei įvyko nauji, svarbūs įvykiai Teismo proceso metu ir kur, nepaisant to, kad to aiškiai reikalauja Teismo taisyklių 47 straipsnio 7 punktas, pareiškėjas neatskleidžia informacijos Teismui, taip neleisdamas Teismui priimti sprendimą byloje visiškai žinant apie aplinkybes. Vis dėlto net ir tokiais atvejais pareiškėjo ketinimas suklaidinti Teismą turi būti nustatytas su pakankamu tikrumu.

Pareiškėjos advokatas paaiškino, kad jis bendravo su savo kliente per tarpininką, kuris, jos prašymu, tyčia nepranešė advokatuui apie jos mirtį.

Atsižvelgiant į šios bylos ypatumus, faktas, kad pareiškėjos advokatas nebendravo tiesiogiai su savo kliente, tačiau sutiko bendrauti su ja netiesiogiai per tarpininką, kelia susirūpinimą dėl jo

kaip teisėto atstovo vaidmens procese. Atstovas turi ne tik pareigas bendradarbiauti su Teismu ir jį informuoti apie visas aplinkybes, reikšmingas jos ar jo skundai, bet ir ypatingą pareigą neteikti klaidinančių parodymų.

Iš atstovo paaiškinimo aiškėja, kad pareiškėja ne tik neinformavo jo ir netiesiogiai Teismo apie tą faktą, kad ji gavo reikiamą gydytojo receptą, bet ir ėmėsi specialių atsargumo priemonių, kad užkirstų kelią informacijai apie jos mirtį pasiekti jos advokatą ir galiausiai Teismą tam, kad neleistų pastarajam nebetęsti proceso jos byloje. Pareiškėjos mirties faktas ir aplinkybės iš tikrųjų buvo susijusios su jos skundo pagal Konvenciją pačia esme. Taip pat įmanoma, kad jei tie faktai būtų buvę žinomi kolegijai, jie galbūt būtų turėję lemiamą įtaką jos 2013 m. gegužės 14 d. sprendimui, kuriame buvo nuspręsta, kad buvo Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas. Vis dėlto nebuvo jokio poreikio didžiajai kolegijai to svarstyti, kadangi bet kuriuo atveju 2013 m. gegužės 14 d. sprendimas neįsigaliojo.

Pareiškėjos motyvas neatskleisti susijusios informacijos tariamai buvo toks, kad, nepaisant fakto, jog kančia dėl jos asmeninės situacijos baigėsi, procesas jos byloje turėtų tęstis tam, kad padėtų kitiems žmonėms panašioje situacijoje. Nors toks motyvas gali būti suprantamas iš pareiškėjos perspektyvos toje išimtinėje situacijoje, kurioje ji buvo, Teismas laiko pakankamai nustatyta, kad tyčia neatskleisdama informacijos savo advokatui pareiškėja norėjo suklaidinti Teismą dėl dalyko, kuris buvo susijęs su jos skundo pagal Konvenciją pačia esme. Taigi pareiškėjos elgesys buvo piktnaudžiavimas jos individualaus skundo teise.

Išvada: nepriimtinas (devyni balsai prieš aštuonis).

## VII. NUOSAVYBĖS APSAUGA (1 Protokolo 1 straipsnis)

### Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. rugsėjo 23 d. sprendimas byloje *Valle Pierimpiè Società Agricola S.p.a. prieš Italiją* (pareiškimo Nr. 46154/11, svarbos lygis – 3)

*Dėl įpareigojimo įmonei perleisti žvejybos vietą valstybės institucijai be kompensacijos ir mokėti nuomos kainą, jei ji toliau būtų valdoma neteisėtai*

#### Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas (įmonė) notaro patvirtintos pardavimo sutarties pagrindu įsigijo gamybos infrastruktūrą, žinomą kaip *Valle Pierimpiè*, „žūklės slėnį“, esantį Venecijos provincijos lagūnoje. Įmonė toje vietoje užsiėmė tam tikra žuvų veisimo veikla. Tris kartus, 1989 m., 1991 m. ir 1994 m. Biudžeto pajamų tarnybos provincijos skyrius įsakė įmonei atlaisvinti tą valdą tuo pagrindu, kad ji iš tikrųjų priklauso valstybinei jūros teritorijai. Tada pareiškėjas kreipėsi į vietos teismus, siekdamas kad būtų pripažinta jo nuosavybės teisė į *Valle Pierimpiè*. Apylinkės teismas atmetė pareiškimą, konstatavęs, kad *Valle Pierimpiè* yra valstybės nuosavybė ir kad įmonė privalo sumokėti valstybės institucijai kompensaciją už neteisėtą žūklės slėnio valdymą, tačiau dėl konkretaus kompensacijos dydžio turi būti nuspręsta atskirame procese. Šis sprendimas buvo paliktas nepakeistas aukštesnių instancijų teismų.

#### Neoficiali teismo sprendimo apžvalga

Vyriausybė teigė, kad *Valle Pierimpiè* buvo įtraukta į Venecijos lagūną 1783 m. ir tapo valstybės nuosavybe, kurios negalėjo būti atsisakyta. Italijos teismai nusprendė, kad šis žvejybos slėnis yra „atviras slėnis“, kur žvejyba gali būti vykdoma taip pat kaip ir atviruose vandenyse. Vyriausybė paaiškino, kad pareiškėjas negali turėti jokių nuosavybės teisių, kadangi viešajai jūros teritorijai priklausančios valdos nėra perduodamos.

Teismas nurodė, kad „nuosavybė“ 1 Protokolo 1 straipsnio prasme gali egzistuoti tiek, kiek faktinė ir teisinė situacija, egzistavusi prieš atimant iš pareiškėjo nuosavybės teisę, suteikė pareiškėjui teisėtą lūkestį, remiantis nuosavybės teisėmis, kuris yra pakankamas, kad sukurtų realų interesą, saugomą Konvencijos.

Šiuo atveju *Valle Pierimpiè Società Agricola S.p.a.* turėjo formalią teisę į tą turta, kaip buvo patvirtinta notaro ir įregistruota turto registre. Pareiškėjas galėjo grįsti savo teisėtą interesą nuo 15 amžiaus egzistuojančia praktika suteikti privatiems asmenims teisę į žvejybos slėnius ir toleruoti jų tęstinį naudojimą.

Pareiškėjas mokėjo nuosavybės mokestį už *Valle Pierimpiè* ir veikė kaip savininkas, valstybės institucijoms nesiimant dėl to jokių veiksmų. Ši vieta buvo įmonės veiklos bazė, pagrindinis pajamų šaltinis ir, iki nuosavybės įtraukimo į viešąją jūros teritoriją, įmonė turėjo teisėtą lūkestį ir toliau galėti tęsti tą veiklą. Teismas nusprendė, kad tokios aplinkybės suteikė pareiškėjui teisę į realų interesą, saugomą pagal 1 Protokolo 1 straipsnį.

Remdamasis tuo, Teismas nusprendė, kad *Valle Pierimpiè* įtraukimas į viešąją jūrų teritoriją sudarė pareiškėjo teisės netrukdomai naudotis savo nuosavybe ribojimą, prilygstantį nuosavybės „atėmimui“ Konvencijos prasme. Teismas konstatavo, kad šis ribojimas turėjo pakankamą teisinį pagrindą Italijos teisėje ir siekė teisėto tikslo dėl bendrojo intereso saugoti aplinką ir lagūnos ekosistemą ir užtikrinti, kad ji būtų skirta visuomenei naudoti.

Sprendamas klausimą, ar ribojimas buvo proporcingas siekiamam tikslui, Teismas nagrinėjo, ar buvo pasiekta teisinga pusiausvyra tarp bendruomenės bendrojo intereso ir asmens pagrindinių teisių apsaugos.

Tuo aspektu Teismas pažymėjo, kad šiuo atveju pareiškėjui nebuvo pasiūlyta jokia kompensacija dėl jo nuosavybės atėmimo ir, priešingai, jam buvo įsakyta sumokėti kompensaciją už neteisėtą *Valle Pierimpiè* valdymą. Nors kompensacijos dydis turėjo būti nustatytas atskirame procese, pareiškėjas nurodė, kad jis galėtų būti net 20 milijonų eurų dydžio, ir dėl to įmonė taptų nemoki. Vyriausybė to neginčijo ir nurodė, kad kompensacija turėtų būti skaičiuojama nuo 1984 m., ir tai rodo, kad dydis būtų itin didelis.

Be to, byloje nebuvo jokių duomenų, kurie rodytų, kad institucijos atsižvelgė į tai, jog dėl slėnio perleidimo į viešąją jūros teritoriją pareiškėjas prarado „prekybos įrankius“, kadangi slėnis buvo bazė jo verslo veiklos, kurią jis vykdė teisėtai.

Galiausiai, nors galbūt būtų buvę įmanoma pareiškėjui perkelti savo veiklą kitur, tai tikriausiai būtų buvę sudėtinga ir būtų pareikalavę didelių pareiškėjo išlaidų. Valstybės institucijos nesiėmė jokių žingsnių, kad sumažintų ginčijamo ribojimo finansines pasekmes.

Teismas nusprendė, kad pareiškėjo teisės netrukdomai naudotis savo nuosavybe ribojimas buvo aiškiai neproporcingas siekiamam teisėtam tikslui. Valstybė nenustatė teisingos pusiausvyros tarp viešųjų ir privačių interesų ir pareiškėjui buvo primesta pernelyg didelė bei neįgyvendinama našta. Taigi padarytas 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimas.

41 straipsnis: 5 000 eurų neturtinės žalos atlyginimas, 25 000 eurų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas. Klausimas dėl turtinės žalos atlyginimo atidėtas.

## VIII. TEISĖ Į LAISVUS RINKIMUS (1 Protokolo 3 straipsnis)

**Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. rugsėjo 25 d. sprendimas byloje**  
***Karimov prieš Azerbaidžaną***  
**(pareiškimo Nr. 12535/06, svarbos lygis – 2)**

*Dėl specialių balsavimo vietų naudojimo kariuomenei balsuoti tokiomis aplinkybėmis, kai to neleidžia nacionalinė teisė*

**Faktinės aplinkybės**

Pagal Azerbaidžano rinkimų kodeksą kariuomenės personalas privalo balsuoti įprastose balsavimo vietose. Vis dėlto, kai tai yra nepraktiška, leidžiama balsuoti kariuomenės balsavimo stotyse, jei išpildomos trys sąlygos: dalinys yra už apgyvendintos teritorijos ribų, užimtų daugiau nei valandą atvykti į artimiausią įprastą balsavimo vietą viešuoju transportu ir bendras pareigūnų skaičius yra daugiau nei 50. Pareiškėjas, kandidatas 2005 m. Parlamento rinkimuose, skundėsi Rinkimų komisijai ir nacionaliniams teismams, kad jo rinkimų apygardoje buvo sukurtos specialios balsavimo vietos kariuomenės personalui, nors neegzistavo įstatyme numatytos sąlygos, kadangi daliniai buvo apgyvendintoje teritorijoje artimu, pėsčiomis pasiekiamu atstumu nuo įprastų balsavimo vietų. Jo skundai nacionalinėms institucijoms ir teismams buvo atmesti.

**Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga**

1 Protokolo 3 straipsnis: nors 1 protokolo 3 straipsnyje nebuvo konkrečios nuorodos į valstybės priemonių „teisėtumą“, teisinės valstybės principas yra visų Konvencijos straipsnių ir protokolų neatsiejama dalis. Šis principas apima valstybės pareigą priimti įstatymus, kad užtikrintų savo išipareigojimus pagal Konvenciją bendrai ir pagal 1 protokolo 3 straipsnį, ir užtikrinti, kad viešieji pareigūnai, kurie privalo įgyvendinti tuos išipareigojimus, neveiktų už teisės ribų, bet įgyvendintų savo įgaliojimus pagal taikytinas teisės normas.

Pagal Konvencijos 1 protokolo 3 straipsnį teismas neprivalėjo patikrinti, ar kiekvienas tariamas neteisėtumas prilygo rinkimų įstatymo pažeidimui, jo užduotis buvo patikrinti, bendriau žiūrint, ar valstybė atsakovė įgyvendino savo išipareigojimą surengti rinkimus laisvomis ir sąžiningomis sąlygomis ir ar užtikrino, kad individualios rinkimų teisės būtų veiksmingai įgyvendintos.

Tais atvejais, kai teigiama, kad nacionalinių taisyklių pažeidimas buvo toks, kad rimtai kliudė bendram rinkimų teisėtumui, pagal 1 protokolo 3 straipsnį Teismas privalo įvertinti, ar toks pažeidimas įvyko dėl to, kad nebuvo surengti laisvi ir sąžiningi rinkimai. Taip darydamas Teismas gali atsižvelgti į tai, ar toks įvertinimas buvo atliktas nacionalinių teismų. Jei taip, Teismas tada tik patikrina, ar nacionalinių teismų išvados buvo savavališkos (angl. *arbitrary*). Vis dėlto pareiškėjo atveju toks įvertinimas nacionalinių teismų nebuvo atliktas.

Buvo aišku, kad rinkimai dviejose balsavimo stotyse buvo atlikti už taikytinų teisės normų ribų ir buvo neteisėti. Tai, kad į tų dviejų balsavimo stočių rezultatus rinkimų institucijos atsižvelgė ir pridėjo juos prie teisėtai atiduotų balsų kitose balsavimo stotyse, o tai darė žymią įtaką bendram rinkimų rezultatui, pakenkė viso balsavimo proceso sąžiningumui pareiškėjo rinkimų apygardoje.

Šios bylos aplinkybės ir ESBO/DIŽTB<sup>1</sup> pastabos galutiniame pranešime dėl 2005 m. rinkimų rezultatų rodo, kad ši situacija susidarė ne dėl klaidos, o dėl tyčinės praktikos, kai kariuomenės balsavimas buvo organizuojamas pažeidžiant Rinkimų kodekso reikalavimus, kaip kad vėliau patvirtinta tuo, kaip pareiškėjo skundai buvo ignoruojami Rinkimų komisijos ir trumpai atmetami nacionalinių teismų, jų nenagrinėjant iš esmės. Toks rinkimų komisijų ir teismų elgesys atskleidė akivaizdų tikro susirūpinimo dėl teisinės valstybės principo ir rinkimų sąžiningumo apsaugos trūkumą.

<sup>1</sup> Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Demokratiškosios institucijų ir žmogaus teisių biuras.

Šie argumentai buvo pakankami, kad Teismas padarytų išvadą, jog nacionalinės institucijos nesurengė rinkimų pareiškėjo rinkimų apygardoje pagal 1 protokolo 3 straipsnio reikalavimus.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: 7 500 eurų neturtinės žalos atlyginimas.

## **IX. DRAUDIMAS KOLEKTYVIAI IŠSIŪSTI UŽSIENIEČIUS (4 Protokolo 4 straipsnis)**

**Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. spalio 21 d. sprendimas byloje**

*Sharifi ir kiti prieš Italiją ir Graikiją*  
(pareiškimo Nr. 16643/09, svarbos lygis – 2)

*Dėl automatinio kolektyvinio išsiuntimo iš Graikijos*

### **Faktinės aplinkybės**

Keturi pareiškėjai nurodė, kad skirtingu metu 2007 m. ir 2008 m. jie atvyko į Graikijos teritoriją iš Afganistano. Po to, kai neteisėtai pateko į laivus, plaukiančius į Italiją, tarp 2008 m. sausio ir 2009 m. vasario jie atvyko į Ankonos uostą, kur pasienio policija juos sulaikė ir iš karto gražino atgal į Graikiją. Pasak pareiškėjų, ši gražinimo nedelsiant praktika buvo Italijos institucijų naudojama daugelį mėnesių. Nei Italija, nei Graikija neleido jiems pateikti prieglobsčio prašymo. Dėl Graikijos jie skundėsi procedūriniais sunkumais, su kuriais susidūrė siekdami gauti prieglobstį. Dėl Italijos pareiškėjai teigė, kad jie negalėjo susisiekti su teisininkais ar vertėjais. Jiems nebuvo suteikta jokios informacijos apie jų teises. Taip pat jiems nebuvo duotas joks „oficialus, rašytinis ir išverstas“ dokumentas dėl jų gražinimo. Jie nurodė, kad Italijos pasienio policija iš karto juos gražino į laivus, iš kurių jie ką tik buvo išlipę.

### **Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga**

4 Protokolo 4 straipsnis. Italijos Vyriausybė nurodė, jog tam, kad pareiškėjų atvejis būtų buvęs išnagrinėtas Vidaus reikalų ministerijos Dublino skyriaus, jie privalėjo identifikavimo proceso metu išreikšti norą gauti prieglobstį ar kitokios formos tarptautinę apsaugą. Taigi esminės informacijos suprantama kalba nebuvimas identifikavimo proceso metu Ankonos uoste užkirstų kelią sulaikytiems imigrantams pateikti prieglobsčio prašymą Italijoje. Todėl Italijos pabėgėlių tarybos pareigūnų ir vertėjo dalyvavimas identifikavimo metu buvo būtinas. Vis dėlto, net ir to vieno pareiškėjo, kurio vardas buvo įrašytas Italijos imigracijos institucijų registre, atveju nebuvo jokių dokumentų, kurie patvirtintų jų dalyvavimą. Šiaip ar taip, byloje nebuvo jokio prašymo priimti atgal, adresuoto Graikijos institucijoms taikant 1999 m. dvišalę sutartį tarp Italijos ir Graikijos dėl priėmimo atgal ir jos Protokolą dėl vykdymo. Tai patvirtina Jungtinių Tautų Specialaus pranešėjo nuogaštavimą, kad priėmimas atgal į Graikiją, kaip jis buvo vykdomas Italijos Adrijos jūros uostuose, dažnai buvo pažeidžiantis 1999 m. dvišalį susitarimą ir juo nustatytas procedūras. Lygiai taip pat susirūpinimas, kurį išreiškė Europos Tarybos Žmogaus teisių komisaras dėl to, ką jis apibūdino kaip „automatinius gražinimus“ iš Italijos į Graikiją, negali likti nepastebėtas.

Apibendrinant, tas faktas, kad pasienio policija Adrijos jūros uostuose vykdė skubius išsiuntimus netaikydama jokių saugiklių, atrodo, yra patvirtintas. Tokiomis aplinkybėmis, priemonės, kurios buvo taikomos pareiškėjams Ankonos uoste, prilygo kolektyviniams ir automatiniais išsiuntimams.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).



Teismas taip pat vienbalsiai nusprendė, kad Graikija padarė Konvencijos 13 straipsnio kartu su 3 straipsniu, pažeidimą, Italija padarė 3 straipsnio, 13 straipsnio kartu su 3 straipsniu, 4 Protokolo 4 straipsnio pažeidimus.

41 straipsnis: prašymas dėl žalos atlyginimo Italijai pateiktas pavėluotai, Graikijai nepateiktas.